

Recognizing importance of gender equality in
Slovenia

Prepoznavanja pomembnosti vloge enakosti spolov
v Sloveniji

Polonkarjeva Franjica

Polonkar's Franny

Imaš in nimaš

- Stara mama je podedovala kmetijo in jo obdržala, kar je bilo redko v tistih časih
- Mama je podedovala to kmetijo, jo prenesla na moža, po osmih letih jo je prodal in odšel
- Franjica je ostala brez mame, očeta in doma
- Mama je umrla od obupa, oče je umrl nekje v ameriških rudnikih, z dediščino, ki jo je dobila po njem, je upravljal do njene poroke njen brat, nikoli ni vedela kolikšna je bila

Biti povsem osamljena neporočena mati v sistemu neenakopravnosti

- V zgodnji mladosti je iz prve ljubezni, ki jo je sploh spoznala, ostala le hčerka; oče, stavkar, je moral zbežati, in ga ni nikoli več videla
- Na ukaz stare mame po očetu je bila izključena iz sorodstva, prepovedan ji je bil vsak stik
- Vse , kar je imelaso bile pridne roke in trdno voljo, da bosta preživel
- Edino, kar je lahko počela, je bila zaposlitev kot služkinje, hčerko je dala v zavod, ki so ga vodile nune, ob vsakem obisku so ji oponašale njen greh

Verske dogme in državna politika – z roko v roki

- Franjica je postala žrtev:
  - verskih dogem ter zakoreninjenih predsodkov in vrednot (izločena iz sorodstva, grešnica, družinska sramota)
  - obstoječe zakonodaje, ki ni dovoljevala neporočenim ženskam razpolagati z njihovim premoženjem
  - pomanjkanja izobrazbe, ki ji je bila nedosegljiva, da bi dobila kakšno boljšo plačano zaposlitev, bila je lahko srečna, da je znala vsaj pisati, brati in računati (osnove)

Kaj je videla v povojnem sistemu

- Ana Karenina jo je spominjala na preteklost, Rigoletto na prazne obljube zaljubljeni mladenki nižjega stanu
- Zagotavljal ji je enakopravnost, socialno varnost, dostojanstvo ženske, svobodo odločanja osvojem življenju in rojevanju otrok, izobraževanje, dostopnost kulturo
- Prvič v svojem življenju je po smrti soproga je imela svoj lasten denar, ki ji je pripadal kot družinska pokojnina
- Volitve so ji pomenile čast in odločanje
- 8. marec je bil njen sveti praznik
- Imela je svoje dostojanstvo

Velike ključne spremembe

- Fočanski predpisi, II. zasedanje Avnoj 1942
- Ustava FLRJ 1946
- Ustavni zakon 1949, Ustava 1963, 1974
- Zakoni na zvezni in republiški ravni na področjih:
  - delovno pravo, zakonska in družinska razmerja, pravica do svobodnega odločanja o rojstvu otrok, otroško varstvo, pokojninsko in invalidsko zavarovanje, zdravstveno zavarovanje
- predpisi o izvajanju zakonov, samoupravni akti, prisotnost urejanja položaja enakopravnosti na vseh ravneh
- Resolucija o pospeševanju položaja in vloge žensk (30. marec 1978)

Družbenopolitične organizacije in predstava v javnosti

- V vseh temeljnih aktih in resolucijah vključena vloga žensk
- SZDL kot neke vrste dežurni kontrolor nad vključevanjem enakopravnosti moških in žensk v zakonske predpise, politične dokumente in nad izvajanjem celokupne politike enakopravnosti moških in žensk na vseh ravneh
- Vsakršno javno nastopanje ali pisanje medijev, ki bi imelo vsebino proti enakopravnosti, je bilo zelo glasno in javno obsojano
- Kršitve delovno pravne zakonodaje so dobile posebno pozornost v javnosti, sodišča združenega dela so delovala učinkovito

Organiziranje

- (Antiimperialistična) Antifašistična fronta žensk (1942, Slovenija 1943 Dobrnič)
- 1953 se je preoblikovala v Zvezo ženskih društev, ki naj deluje znotraj vseh političnih in družbenih organizacijah, ki pa je postajala vse manj učinkovita
- 1961 vzpostavitev konference za družbeno aktivnost žensk, ki je združevala družbeno politične, družbene, strokovne organizacije, državno upravne organe, lokalne skupnosti
- 1987 vzpostavitev mašinerije v vseh vladnih organih, koordinacija njihovega dela in usposabljanje imenovanih posameznikov, nosilcev odgovornosti

Izvirnost idej

- V celotni Jugoslaviji je daleč prednjačila Slovenija in bila svetilnik v vseh prizadevanjih za vzpostavitev družbe enakopravnih žensk in moških,
- Celoten sistem je nastajal na lastnih interesih, globokem prepričanju in zato resničnih prizadevanjih za zagotavljanje enakih možnosti ob črpanju naprednih idej v svetu in sodelovanju z nekaterimi najnaprednejšimi državami

Glavne značilnosti

- Integriranje vprašanj enakopravnosti moških in žensk v celoten družbeni sistem odločanja in upravljanja
- Položaj žensk ni problem samih žensk temveč celotne družbe na vseh ravneh odločanja,
- Omogočanje možnosti moškim in ženskam izgrajevati skupnost svobodnih ljudi (proizvajalcev), v katerih ustvarjajo pogoje za izboljšanje življenjskih pogojev zase in za svoje družine. Za reševanje problemov so odgovorni moški in ženske, ki skupaj urejajo odnose in rešujejo probleme
- Spremembe v razumevanju materinstva , delitev družinskih obveznosti in porodniškega dopusta, biološka reprodukcija je družbena skrb ne pa skrb izključno družine, izenačenje statusa otrok
- Zagotavljanje enakih pogojev pri zaposlovanju obeh spolov, izboljševanje pogojev dela in skrajševanje delavnika
- Zaščita materinstva ne ženske zaradi spola, omogočanje zmanjševanja družinskih obveznosti do otrok (varstvo, prehrana)

Nova doba

- Vse, kar je bilo storjenega prej, je treba zrušiti in prenehati s komunistično preteklostjo
- Brisanje nacionalne mašinerije
- 8. marec kot komunistični praznik
- Težnje po vračanju tri K sistema in poudarjanju odgovornosti žensk do družine in otrok
- Popravljanje napredne delavske zakonodaje, s poslabšanjem zaščite in pravic zaposlenih,
- Poslabšanje varnosti zaposlitve

Prisotnost v odločanju

- Drastičen upad žensk v političnem odločanju, na političnih mestih
- Politične stranke posvečajo skromno pozornost vprašanjem enakopravnosti spolov
- ‚sovražno besedičenje‘ celo v parlamentu ni kaznovano in se mu dobrohotno nasmihajo
- Izraz biološka reprodukcija izgine in tudi kot družbena skrb, ker ni v skladu z vrednotami kapitala

Odsotnost aktivne politike

- V nastopanjih političnih strank ni zaslediti nobenega stalnega zavzemanja za zagotavljanje enakih možnosti
- Razpuščeni so bili ženski forumi v strankah
- Besednjak neprimeren in ne vzbuja zaupanja
- Ni zavzemanja za razreševanje problemov, o katerih govori vsa javnost (bianco podpis, da ne bo ženska zanosila), ker so vsa vprašanja rešena z zakonodajo
- Temeljna načela kršijo tudi same stranke v svojih krogih (prekinitev delovne pogodbe med porodniškim dopustom ipd),
- V glavnem se izvajajo le aktivnosti, ki jih zahteva EU,

Poslabševanje delovnih pogojev in družbene skrbi

- Delovni dan se prej podaljšuje kot krajša
- Vse bolj nedostopni pogoji za mlade družine
- Zmanjševanje dostopa do vrtcev in drugih oblik varstva otrok in vse večji pritisk na opuščanje javne prehrane na delovnem mestu
- Hitro razslojevanje in razlike v življenjskih pogojih
- Pojavlja se neprimerno povečevanje delitve delovnega časa kot izjemne prednosti za ženske
- Povečuje se pritisk cerkvenih organizacij na vrsto področij (svobodno odločanje o rojevanju, splav, umetna oploditev samskih žensk, tradicionalno pojmovanje družine itd.)

Kje je vidna razlika

- Zaščita temeljnih pravic zaposlenih,
- Spoštovanje enakih pogojev pri zaposlovanju (zahteve po vnaprej podpisanih izjavah o nezanositvi)
- Neprisotna jasno izražena volja političnih strank, da bodo vodile aktivno politiko do enakopravnosti v svojih političnih odločitvah in odločanju v parlamentu in na sploh
- Pomanjkanje lastne volje in ,inovativnosti' za pospeševanje uresničevanja pogojev za enake možnosti
- Urad za enake možnosti ne izvaja ustrezne kontrolne vloge in se ne uveljavlja v javnosti, mediji resno zaostajo v obravnavanju problemov

Kaj bi rekla Franjica

- Hčerka moja, glej, da boš imela svoj denar, ker le tako ohranjaš svoje dostojanstvo in svobodo (ekonomska neodvisnost)
- Ne dovoli cerkvi v politiko
- Čuvaj dostojanstvo vseh žensk, kjerkoli že, dovolj so hodili po njih